

بنیاد
زمین زنده

مؤسسه توسعه پایدار
و محیط زیست

انستیتو مهندسی نفت
دانشگاه تهران

سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس

مؤسسه مطالعات
بین المللی انرژی

خلاصه گزارش سفر به عسلویه

در چارچوب طرح

گفتگو و توسعه در ایران: ایجاد همسوئی میان گروه‌های ذینفع

۶ الی ۹ فروردین ماه ۱۳۹۰

توسعه و گفتگو در ایران: ایجاد همسوئی میان گروه‌های ذینفع
خلاصه گزارش سفر: ۶ الی ۹ فروردین ماه ۱۳۹۰
دکتر محمد تقی فرور، دکتر خدیجه رضوی، آقای دیداری و نقی‌زاده

هدف‌های سفر

- اولین سفر اکتشافی (بازدید از منطقه در حد امکان)؛
- برگزاری نشست‌های مشورتی با افراد کلیدی مختلف دولتی، غیردولتی و جامعه محلی در سطوح استانی و محلی؛
- معرفی طرح بخصوص هدف‌های طرح (دستیابی به نوع خاصی از همگردانی، وارد کردن بحث توسعه پایدار در ادبیات صنایع نفت و گاز با مشارکت گروه‌های ذیحق و ذینفع) و معرفی و توزیع خبرنامه شماره ۱ طرح؛
- برنامه‌ریزی جهت برگزاری دومین نشست با افراد کلیدی گروه‌های ذینفع (بخصوص جوامع محلی در ارتباط با بررسی وضع موجود، درآوردن چشم‌انداز مطلوب آینده، درآوردن نقشه راه (استراتژی) و برنامه اقدام بخصوص دو ساله اول در طول عمر پروژه و مورد قبول تمام گروه‌های ذینفع؛

نشست مشورتی اول:

حاضران: آقای سهیل مهاجری، رئیس سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، معاون فنی سابق اداره کل منابع طبیعی استان و عضو کمیته مقابله با بیابانزائی سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور

اهم گفتگوها:

- معرفی اعضاء مؤسسه به مقامات استانی در بوشهر، همچون مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی، اداره کل محیط‌زیست، اداره کل منابع طبیعی،
- بحث و گفتگو در ارتباط با وضعیت فعلی منابع طبیعی در محل اجرای طرح؛
- وضعیت مراتع، اکوسیستم‌های دریایی، زمین‌های کشاورزی و جنگل‌های حرا و...

- تاثیر صنایع نفت و گاز بر زمین‌های با ارزش و حاصلخیز، صرف هزینه بسیار زیاد برای ساخت فضای سبز در زمین‌های شوره‌زار اطراف رودخانه گاویندی و...؛
- تبدیل شدن زمین‌های کم‌ارزش محلی‌ها به یکباره به زمین‌های گران و تبعات اجتماعی ناشی از این امر؛

نشست مشورتی دوم:

حاضران: آقایان مهندس سهیل مهاجری، مهندس احمد ملاکی از همکاران مؤسسه بین‌المللی مطالعات انرژی

اهم گفتگوها:

- ارتباط با نمایندگانی از جامعه محلی در عسلویه و اعضای شورای بخش جهت برگزاری اولین نشست مشورتی با آنان؛
- شباهت مشکلات موجود در صنایع نفت و گاز این منطقه با دیگر مناطق دنیا و امکان استفاده از تجارب موفق بین‌المللی در این زمینه‌ها؛
- برنامه‌ریزی برای یک نشست مشورتی با افراد کلیدی از گروه‌های مختلف در محل اجرای پروژه، برای توجیه طرح، بررسی وضع موجود، ترسیم چشم‌انداز آینده مطلوب، ترسیم نقشه راه و درآوردن برنامه عمل و...؛
- گفتگو در مورد چالش‌های فرهنگی، زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی در عسلویه؛
- گفتگو در مورد همکاری مرکز مطالعات بین‌المللی انرژی و انستیتو مهندسی نفت و...؛
- صدای این طرح را باید تمام افراد کلیدی از گروه‌های ذینفع مختلف بشوند و با برگزاری کارگاه‌های هم‌اندیشی و ظرفیت‌سازی در مورد همسو شدن این گروه‌ها در دستیابی به توسعه پایدار نزدیک بشوند؛
- تعامل میان صنایع نفت و گاز و جوامع بومی و محلی از مهمترین موضوع‌هایی است که باید روی آن تاکید کرد؛

نشست مشورتی سوم،

حاضران: آقای مهندس فرهاد فخری، رئیس مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی، آقای مهندس سهیل مهاجری

اهم گفتگوها:

- معرفی فعالیت‌های مرکز و تمرکز آنان در مقابله با بیابانزائی، حفظ جنگل‌های حرا، گونه‌های سازگار با منطقه، دانش بومی؛
- تخریب زمین‌های حاصلخیز کشاورزی در اثر توسعه صنایع در منطقه، دستیابی به راهکارهای عملی در حفظ هر چه بیشتر منابع طبیعی در منطقه و توسعه آن؛
- الان دیگر هیچ نظارت فنی و تکنیکی از نظر فجایع زیست‌محیطی در منطقه وجود ندارد؛ (ارزیابی اثرات زیست‌محیطی و اجتماعی)
- تخریب‌ها در جایی حتی موجب تغییر مرزهای آبی کشور می‌شود؛
- تخریب ساحل‌های مرجانی، ساحل‌هایی که چندین هزار سال طول کشیده تا تشکیل شده؛

نشست مشورتی چهارم:

حاضران: آقای دکتر بهروز اتابک‌زاده، مدیر کل محیط‌زیست، آقای مهندس مهدی فقیه، معاون محیط طبیعی و
اعضاء مؤسسه توسعه پایدار و محیط‌زیست

اهم گفتگوها:

- حوزه‌های تحت مدیریت سازمان افزایش هکتاری پیدا کرده و برنامه‌ریزی‌هایی در استان در حال انجام است، ضمن اینکه برنامه‌ریزی کلان در بحث حیات وحش در استان در یک جریان مثبت قرار دارد؛
- قبل از برگزاری همایش توسعه پایدار در عسلویه، اداره کل محیط زیست با پارس جنوبی گفتگوها و بحث‌هایی داشته است، که همین امر باعث شده منطقه ویژه نیز به فکر برگزاری همایش‌هایی در ارتباط با توسعه پایدار و... در منطقه بیافتد؛
- قبل از همایش توسعه پایدار عسلویه، اداره کل محیط‌زیست استان، همایش سه روزه‌ای با حضور مدیران کل ۳۱ استان کشور و ۷۰ نفر از ستاد مرکزی سازمان محیط‌زیست برگزار کرد، که حاصل آن تاثیر گذاری بر عملکرد مقامات صنایع نفت و گاز در ارتباط با بحث محیط‌زیست به عنوان یکی از محورهای اصلی بود، طوری که بعد از جلسه صورت جلسه مشترکی بین اداره کل محیط‌زیست و صنایع نفت و گاز به امضاء رسیده است، که سه مصوبه کلی آن عبارتند از: ۱- با هماهنگی محیط‌زیست، سالی ۵۰۰ هزار درخت حرا کاشته شود، ۲- سالی دو پروژه تحقیقاتی انجام از طرف محیط‌زیست انجام گیرد که منابع مالی آن را صنایع نفت و گاز تامین کنند، و ۳- فنس‌کشی جنگل‌ها و رعایت موارد زیست‌محیطی در منطقه است؛
- الان در دنیا حتی تالاب‌ها را برای حفاظت و مدیریت به مردم واگذار می‌کنند در حالی که ما باید به زور چماق و نیروی انتظامی به فکر حفاظت از منابع باشیم؛ با توجه به شرایط ویژه، رشد جمعیتی و عدم اطلاع‌رسانی درست به مردم، برای آموزش همگانی مردم فعالیت زیادی صورت نگرفته است، صدا و سیما متأسفانه در حال کسب درآمد است و به فکر ارتقاء فرهنگ عمومی مردم در حفظ محیط‌زیست و طبیعت نیست؛

نشست مشورتی پنجم:

حاضران: آقایان بوهندی کمالی - عضو شورای بخش عسلویه، محمد صوفی و ناصر بوهندی از اعضای انجمن اندیشه‌ورزان برنا و اعضای مؤسسه توسعه پایدار و محیط‌زیست

اهم گفتگوها:

۱- مؤسسه توسعه پایدار و محیط‌زیست

- معرفی اجمالی طرح و همکاران آن، بخصوص هدف‌های طرح (دستیابی به نوع خاصی از همگردانی، وارد کردن بحث توسعه پایدار در ادبیات صنایع نفت و گاز با مشارکت گروه‌های ذیحق و ذینفع)؛ معرفی خبرنامه شماره یک طرح و توزیع آن؛
- مشورت جهت برنامه‌ریزی برای برگزاری نشست مشورتی و کارگاه هم‌اندیشی با افراد کلیدی گروه‌های ذینفع مختلف با تاکید بر بررسی وضع موجود (مشکل‌یابی)، ترسیم چشم‌انداز آینده مطلوب، (حداقل تا یکی دو نسل آینده)، درآوردن نقشه راه، بخصوص درآوردن قسمت اول نقشه راه در یک برنامه اقدام دوساله در طول عمر پروژه و مورد قبول تمام گروه‌های ذینفع؛

۲- سازمان مردم نهاد انجمن اندیشه‌ورزان برنا و شورای بخش عسلویه

- معرفی سازمان مردم نهاد اندیشه‌ورزان برنا: ۳۴۰ عضو، متشکل از قشر تحصیل کرده (زن و مرد)؛ ثبت شده در سازمان ملی جوانان، حیطة فعالیت در سطح ملی، اصلی‌ترین دغدغه بحث توسعه پایدار و دغدغه‌های انسانی، توانمندسازی اعضای از طریق برگزاری کلاس‌های علمی و آموزشی در زمینه‌های مختلف، راه‌اندازی صندوق تحصیل برای حمایت از علاقمندان به تحصیل در درجات عالی تحصیلی، تلاش در بکارگیری الگوهای مناسب علمی و فرهنگی و هنری در منطقه، برگزاری نمایشگاه‌های مشترک با سازمان ویژه اقتصادی بخصوص نمایشگاه مردم‌شناسی و غذاهاى محلی بخش عسلویه و...؛

۳- بخشی از مسائل مطرح شده توسط عضو شورای بخش عسلویه و اعضا سازمان مردم نهاد

اندیشه‌ورزان برنا

- بی توجهی مسئولین دولتی به سازمان‌های مردم‌نهاد: ما در ارتباط با درآوردن مشکلات متعدد منطقه، چشم‌انداز توسعه پایدار و انعکاس آن به مسئولین مختلف فعالیت‌هایی را انجام داده‌ایم، ولی کسی گوش شنیدن صدای ما را ندارد، زمانی که ما مشکلات را بیان می‌کردیم، ۱ میلیارد تومان می‌توانست بسیاری از آن مشکلات را حل کند. اگر قبل از افتتاح این منطقه (در زمان آقای رفسنجانی)، به درد و دل مردم بومی گوش کرده بودند و پیشنهادهای آنها را عملی می‌کردند، کار به اینجا نمی‌رسید و الان وضعیت جور دیگری بود؛
- ما مردم توسعه ندیده‌ای نیستیم و از تمام زوایای مشکلات منطقه به خوبی آگاهیم. اگر از سازمان‌های مردم نهاد عسلویه و شورای شهر و بخش حمایت و پشتیبانی بشود، با وجود اعضای مسئول و علاقمند و فعال می‌توانیم باعث تلطیف فضای تقابل و تعامل بین صنایع و مردم بومی عسلویه بشویم؛

- از ۲۵۰۰ نفر شاغل در منطقه ویژه فقط ۵۰۰ نفر به صورت تخصصی کار می‌کنند، اما متأسفانه تعداد افراد بومی شاغل در بخش تخصصی و غیرتخصصی در حداقل‌ترین تعداد قرار دارند، حتی برای تایپ و کار اداری هم استخدام نمی‌شوند. این در حالی است که در منطقه ما افراد تحصیل کرده و باسواد زیاد داریم؛
- در بخش عسلویه دو اداره کار داریم ولی بازده آنچنانی ندارند، بیگانه ستیزی و تقابل مابین مردم بومی با غیربومی در منطقه وجود دارد، متأسفانه در سطح عالی و میانی مسئولین نماینده بومی منطقه را نداریم که صدای مردم را به گوش مسئولین برساند؛
- مسئولین نفتی در همایش درخواست می‌کنند که مردم طرح در ارتباط با دستیابی به توسعه پایدار در منطقه طرح بدهند، اما مشکل اینجاست که طرح‌ها، مطالبات و درخواست‌های مردم بومی در بین مسئولین و مقامات مورد توجه قرار نمی‌گیرد؛
- از اعضاء سازمان‌های مردم نهاد عسلویه نیز در همایش‌های توسعه پایدار عسلویه شرکت داشتند، مردم و سازمان‌های محلی به خوبی از وضعیت آگاهند و روشن‌ترین تصویر را از مشکلات متعدد موجود در منطقه دارند و می‌توان در حل این مسائل حتی از کارشناسان بیرونی قوی‌تر عمل کنند؛
- برای شکوفا شدن و بروز استعداد جوانان و افراد تحصیل کرده این منطقه باید فضای مناسبی به آنها داده شود و آنها در حاشیه قرار نگیرند؛
- مشکل در توزیع عادلانه اعتبارات تخصیصی به شهرستان؛
- بیان برخی از مشکلات که ساکنین روستاها و دو شهر عسلویه و نخل تقی را متاثر کرده است، از جمله:
 - رشد ناموزن فضای شهری در روستاها (تبدیل شدن یک شبه دو روستا به شهر)؛
 - مشکلات بهداشتی درمانی، مجهز نبودن مراکز بهداشتی و...؛
 - آلودگی‌های صنعتی و شهری و...؛
 - مشکلات خدمات شهری: در دفع زباله، هزینه خرید آب شیرین، سرویس ایاب و ذهاب به مدارس و...؛
 - مشکلات معیشتی: تحت تاثیر قرار گرفتن معیشت محلی مردم مثلاً ماهیگیری (صیادی)، کشاورزی، دامداری، تجارت‌های محلی، در اثر شلوغ شدن منطقه و رفت‌وآمد کشتی‌های باربری و حمل سوخت و...؛

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

- در کل جلسه و نشست‌های مشورتی انجام شده با افراد و گروه‌های مختلف (سازمان‌های دولتی، کارشناسان آزاد و سازمان‌های مردم نهاد محلی و جوامع بومی و محلی) نشان از وجود گروه‌های علاقمند چه در سطح استانی و چه در سطح محلی است، که آماده همکاری و تعامل با دیگر گروه‌ها می‌باشند. این آمادگی بستری است تا بتوان با تکیه بر هدف‌های طرح گفتگو و توسعه در ایران: همسوئی گروه‌های ذینفع، گام‌های مثبتی در راستای دستیابی به توسعه پایدار در منطقه و همسو شدن این گروه‌ها در حل برخی از مشکلات منطقه برداشت.